

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

23 Prima pars conclusionis, quæ asserit Deum sub ratione Deitatis, esse objectum formale specificativum Theologiæ, probatur duplici ratione D. Thomæ loco citato. Prima est: illud censetur esse objectum formale & specificativum cuiuslibet scientiæ, cuius cognitio principaliter quaeritur, & ad quod reducuntur cætera omnia quæ in ea tractantur: Sed cognitio Dei per se primò quaeritur in Theologiâ, & quæcunque in ea tractantur, reducuntur ad Deum sub ratione Deitatis: Ergò Deus sub hac ratione, est objectum formale Theologiæ. Major constat, Minor verò probatur. Nam cum Theologia, ut nomen ipsum significat, sit sermo, vel consideratio de Deo, rebusque divinis, cognitio Dei, est illud quod per se primò in illa quaeritur. Item quæcunque ab illa considerantur, vel sunt ipsemet Deus, vel aliquid ad illum pertinens; aut per modum proprietatis, ut attributa; vel ut effectus ab ipso procedens, ut creaturæ, de quibus agitur in prima parte; vel tanquam media ad ipsum conducentia, & ordinata, sicut actus humani, leges, gratia, virtutes, incarnatio, & sacramenta, de quibus in secunda & tertia parte disputatur: Ergò &c.

Confirmatur: sublato objecto formali, tollitur scientia: Sed quamvis nullum esset opus meritum, nec ulla sacramenta à Christo instituta; & licet Verbum Divinum, eandem humanam non assumpsisset, non propterea tolleretur Theologia: Ergò illa non sunt objectum formale ipsius. Major constat, Minor verò probatur. Quamvis enim illa non darentur, Theologia posset inferre plures conclusiones de Deo, & eius attributis, & probare Deum esse æternum, quia est immutabilis; infinitum, quia est ens per essentiam; intelligentem & scientem, quia est immaterialis; & cætera attributa per naturam divinam, tanquam per causam virtualem, seu rationem à priori, demonstrare: Ergò &c.

24 Secunda ratio D. Thomæ sic procedit: Idem debet esse objectum, seu subiectum principiorum, & totius scientiæ; cum tota scientia virtute contineatur in principiis: Sed Deus sub ratione Deitatis, est subiectum, vel objectum principiorum Theologiæ, nempe articulorum fidei: Ergò &c. Minor probatur: nam fides quæ præbet principia Theologiæ, cum sit virtus Theologica, habet pro objecto formali & specificativo Deum sub ratione Deitatis. Nihil enim veritas prima dicitur à D. Thomâ 2. 2. quæst. 1. art. 1. objectum fidei: tamen, ut Cajetanus ibidem §. Ad evidentiam docet, non sunt diversa, Deum esse objectum fidei, sub ratione Deitatis, aut veritatis: sicut nec ens, aut verum, esse objectum intellectus: Ergò &c. Ex quo probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit quòd Deus, sub ratione Deitatis, est ratio formalis quæ Theologia. Ut enim exposuimus in tertio E notabili, ratio formalis quæ alicuius potentia, vel habitus, est illa quæ per se primò attingitur, à tali potentia, vel habitu, & ratione cuius alia percipiuntur: undè cum Deus sub ratione Deitatis, sit id, quod per se primò à Theologia attingitur, & in ordine ad quod omnia alia objecta considerantur, illa est eius ratio formalis quæ.

25 Secunda verò pars, quæ asserit revelationem virtualem, & mediatam, esse eius rationem formalem sub qua, evidenti ratione demonstratur. Theologia enim est habitus distinctus à fide, à Metaphysicâ, aliisque scientiis naturalibus; &

quasi medius inter illas: non posset autem ab illis distingui, nec inter eas mediare, nisi haberet pro ratione formali sub qua, revelationem virtualem, & mediatam: si enim eius ratio formalis sub qua, esset revelatio formalis, & immediata, conveniret cum fide, quæ nititur divinæ revelationi immediatæ: si autem non dependeret à revelatione virtuali, & procederet ex principis solo lumine naturali notis, non distingueretur à scientiis naturalibus; præsertim à Metaphysicâ, quæ Deum respicit, ut cognoscibilem ex creaturis, & lumine naturali intellectus. Ex quo probata etiam manet ultima pars. Illud enim censetur esse objectum materiale, extensivum & terminativum alicuius scientiæ, quod subest eius rationi formali sub qua, & ad quod illa se extendit & terminatur: Sed quodcunque ens revelatum à Deo, subest rationi formali sub qua Theologiæ, nempe revelationi virtuali; & Theologia potest ad illud se extendere, illudque contemplari sub tali lumine divinæ revelationis mediatæ & virtualis: Ergò quodcunque revelatum à Deo est objectum materiale extensivum, ac terminativum Theologiæ nostræ.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

26 Obijciens primò: nulla scientia probat de suo objecto quod sit, sed supponit; ut dicitur 1. Poster. Sed Theologia probat Deum esse, ut sequenti tractatu patebit: Ergò Deus non est objectum Theologiæ.

Respondeo, quod existentia subiecti, non potest probari ab aliqua scientia, à priori, & per medium proprium, & intraneum: bene tamen à posteriori, per medium ab alia scientia muratum, licet sibi deserviens & ministrans, & sic Theologia demonstrat existentiam Dei, rationibus desumptis à Metaphysicâ, quæ ministrat Theologiæ. Adde quòd existentia Dei ut Authoris supernaturalis, à Theologia non probatur; sed purè creditur, & sic est propriè subiectum eius; solum autem è rationibus Metaphysicis probat Deum esse, ut autorem naturalem.

27 Obijciens secundò: objectum adæquatum scientiæ, prædicari debet de omnibus partibus illius, & esse causa adæquata omnium proprietatum quæ in ea demonstrantur: Sed Deus sub ratione Deitatis, non habet illas conditiones: ergo &c. Maior patet, Minor probatur: Deus enim non prædicatur de Angelo, vel homine, & aliis objectis, de quibus in Theologia disputatur: item Deus sub ratione Deitatis, non est causa innascibilitatis v. g. quæ est in Patre, aliàs talis proprietas competeret cuilibet personæ divinæ, in qua Deitas reperitur; & sic Filius & Spiritus Sanctus essent innascibiles.

Respondeo negando Minorem: ad cuius primam probationem dicendum est, objectum adæquatum scientiæ prædicari debere de omnibus partibus illius, vel in recto, vel in obliquo; & hoc secundo modo Deum prædicari de homine, & Angelo, cæterisque objectis, de quibus in Theologia tractatur: quia illa, vel sunt ipsemet Deus, vel aliquid Dei, eius scilicet proprietates, vel effectus, vel media ad ipsum conducentia, ut antea exposuimus. Ad secundam probationem, responderetur objectum formale scientiæ debere esse radicem, & principium omnium proprietatum, quæ in ea demonstrantur, vel secundum

B

se, vel

se, vel quatenus reperitur in particulatibus speciebus determinatum: sic ens mobile, ut determinatum ad corpora cœlestia, & elementaria, est causa proprietatum, quæ de elementis, & corporibus cœlestibus, in Physica demonstrantur; unde ad hoc, ut Deus sub ratione Deitatis sit obiectum formale Theologiæ, satis est quod Deitas, ut determinata ad personam Patris, & modificata per relationem Paternitatis, sit radix inaccessibilitatis.

28 Obiicies tertio: illud omne pertinet ad obiectum formale quod specificativum Theologiæ, cui immediatè convenit ratio formalis sub qua ipsius Theologiæ: At non solum Deo sub ratione Deitatis, sed etiam omni enti supernaturali, immediatè convenit ratio formalis sub qua Theologiæ: ergo non solum Deus, sed etiam omne ens supernaturale, pertinet ad obiectum formale Theologiæ. Minor patet, nullum enim est ens supernaturale, quod non possit immediatè & per se revelari, & quod magis est, potest independenter ab ipso Deo ut autore supernaturali revelari; nec desineret esse Theologia, quamvis Deus non fuisset ipsi revelatus per lumen supernaturale, dummodo supponeretur cognitio naturaliter, & alia entia supernaturalia per fidem revelarentur. Maior verò probatur inductione in omnibus scientiis naturalibus, in quibus non assignatur aliquod ens particulare pro obiecto formali & adæquato, sed solum omne quod abstrahit à materia singulari, sensibili, aut intelligibili; & ut omne effugium præcludatur, & paritas sit adæquata; quamvis aliqua illarum scientiarum habeant unum obiectum principale, ad quod omnia alia de quibus tractant, referuntur; ut patet in Metaphysica respectu Dei, & in Logica respectu Demonstrationis, ad quam omnes alie secundæ intentiones ordinantur; quia tamen in Metaphysica, non solum Deus, sed tamen alia entia creata, & in Logica, non sola demonstratio, sed etiam alie secundæ intentiones, participant rationem formalem sub qua prædicantur scientiarum, & sunt obiecta per se scibilia ab illis, quamvis per impossibile, nec Metaphysica Deum, nec Logica Demonstrationem considerarent; ideo obiectum Metaphysicæ non est solus Deus, sed omne ens abstrahens à materia intelligibili, nec obiectum Logicæ sola Demonstratio aut Syllogismus, sed omne ens rationis secundò intentionale. Ergo similiter in proposito, quamvis Deus sit obiectum principale Theologiæ, non erit tamen eius obiectum adæquatum, sed omne ens divinum supernaturale inspiratione cognoscibile. Unde D. Thomas in prologo sententiarum qu. 1. art. 4. asserit ens divinum per inspirationem cognoscibile, esse subiectum Theologiæ, & paulò infra addit quod Deus non est eius subiectum, nisi sicut principaliter intentum.

Hoc argumentum videtur sine dubio opinionem illam reddere probabilem. Respondeo nihilominus distinguetur ad primam maiorem. Illud omne pertinet ad obiectum formale quod specificativum Theologiæ, cui immediatè convenit ratio formalis sub qua ipsius Theologiæ: si conveniat immediatè immediatione excludente solum discursum, nego Maiorem: immediatione excludente etiam ordinem, dependentiã, & attributionem ad aliud, concedo Maiorem, & sub eadem distinctione, nego Minorem. Ad probationem eius sibi subjunctam, transeat quod nullum

A sit ens supernaturale, quod non possit revelari independenter à revelatione supernaturali Dei sub ratione Deitatis, nego tamen in hoc casu remansuram Theologiam, aut fidem divinam, saltem eiusdem speciei cum ea quam habemus modo: fides enim nostra est virtus Theologica, hoc est immediatè & per se primò respiciens Deum tanquam obiectum suum specificativum: in casu autem posito, sicut non respiceret Deum, ita non esset Theologica, nec scientia aliorum entium supernaturalium esset Theologia, hoc est scientia de Deo, ut nomen sonat, sed alia quædam fides & scientia supernaturalium, à nostris specie distincta, utpote quæ diversum obiectum specificativum per se respicerent. Ad probationem verò Majoris, concessò Antecedente, & omnibus quæ in eius exemplum adducuntur, nego consequentiam & paritatem: ratio discriminis est, quia finis intrinsecus & essentialis scientiarum de quibus fit mentio in argumento, non est cognitio à cuius partialis obiecti, nec alia omnia minùs principalia considerant solum propter principale, sed etiam propter se: finis autem intrinsecus & essentialis nostræ Theologiæ, & fidei, est cognitio solius Dei, aliorum verò obiectorum minùs principalium, tantum propter Deum, & in ordine ad ipsum; unde omnia alia obiecta minùs principalia, erunt tantum obiecta secularia & materialia, solus autem Deus obiectum formale primarium & adæquatum: sicut respectu charitatis, solus Deus est obiectum specificativum, proximum autem, quia non amatur nisi in ordine ad Deum, est obiectum secundarium & materiale. Huius exemplum reperitur etiam in quibusdam scientiis naturalibus; Medicina enim, quamvis sub eadem abstractione, corpus humanum, & plura alia consideret, puta herbas, mixta, simplicia &c. quia tamen illa omnia considerat solum in ordine ad corpus humanum sanabile, solum corpus humanum sanabile, est obiectum eius formale specificativum & adæquatum, alia verò sunt tantum obiecta secularia & materialia: cuius ratio radicalis esse potest, quia habitus practici specificatur primariò à fine ad quem ordinantur, non verò ab aliis quæ in ordine ad finem considerant; Medicina autem est scientia practica, & similiter Theologia nostra, modo articulo sequenti explicando; alie verò scientiæ, de quibus fit mentio in argumento, sunt simpliciter speculative, nec habent alium finem intrinsecum, quam cognitionem suorum obiectorum.

Ad locum verò D. Thomæ desumptum ex prologo sententiarum, variè respondent Thomista: Caietanus enim dicit quod D. Thomas non asserendo, sed opinando illud dixit. Capreolus verò asserit S. Doctorem loqui de subiecto materiali & extensivo, Alii existimant, ipsum usurpare nomen *entis divini*, prout est analogum analogiã attributionis, subindeque supponere pro principali analogato, scilicet Deo: quod confirmant exemplo sani, quod est obiectum medicinæ, quod ibidem à D. Thoma adducitur. Si verò alicui nulla istarum responsionum placeat, non existimo de hoc multum esse curandum, cum in præsentis articulo sua summa, tanquam in suo testamento, S. Doctor clarissimè suam mentem expresserit.

Obiicies ultimò contra tertiã partem conclusionis: Ratio formalis sub qua obiecti scientiæ, debet esse illi intrinseca: Sed revelatio virtualis, cum

cum fundetur in extrinseco Dei testimonio, A
non est quid intrinsecum objecto Theologiæ:
Ergo non est eius ratio formalis *sub qua*.

Respondeo maiorem esse veram in scientiis
naturalibus, non autem in Theologia, quia
scientiæ naturales procedunt ex lumine natura-
li intellectus & primorum principiorum, in
quæ suas conclusiones resolvunt: Theologia
verò procedit ex articulis fidei, & in extrinseca
Dei dicentis seu testificantis auctoritate funda-
tur, ac in ipsam ultimò suas conclusiones resol-
vit.

§. III.

Corollaria precedentis doctrina.

X dictis colliges primò, quod alio modo B
Theologia considerat Deum, quam Meta-
physica, quæ dicitur *Theologia naturalis*: Meta-
physica enim agit de Deo, ut per creaturas
cognoscibilis, ita ut creatura se habeant, ut gra-
dus quibus ascendimus, & elevamur ad Dei co-
gnitionem, iuxta illud ad Rom. i. *Invisibilia Dei*
per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Theo-
logia autem primo aspectu considerat Deum e-
iusque attributa; & ex consideratione Dei, tan-
quam primæ causæ, & primi principii, procedit,
& descendit ad cognitionem creaturarum. Un-
de in Metaphysica prior est consideratio crea-
turarum, quam Dei: in Theologia à contrà,
prior est consideratio Dei, quam creaturarum.
Quare (ut infra dicemus) illa est nobilior, &
perfectior Metaphysicâ, aliisque scientiis ordi-
nis naturalis; & est veluti quædam expressio, &
imago divinæ scientiæ & sapientiæ, quæ ut dicit
Dionysius cap. 7. de divinis nominibus, *seipsum*
cognoscens sit alia.

Secundò colliges contra Vazquem, in Hæ-
reticis non esse veram Theologiam, illamque
specie distingui à nostra: quia nostra deducit
suas conclusiones, ex principiis fidei divina cre-
ditis, & habet pro ratione formalis *sub qua*, reve-
lationem virtualement: Theologia autem hæreti-
corum deducit suas conclusiones ex principiis
fidei solum humana creditis; nec habet pro ra-
tione formalis revelationem divinam, sed tradi-
tionem humanam; unde illa est potius fides hu-
mana, vel opinio, quam scientia. Quare Dio-
nysius cap. 2. de divinis nominibus, loquens de
illo qui divinis eloquiis resistit, qualis est Hæ-
reticus. Longe, inquit, *omni erit à nostra Theo-*
logia, & curandum non est illius manu ductionis ad
Theologiam scientiam. Item Augustinus dicit,
Theologiam esse scientiam, quæ fides saluberrima
gignitur, & nutritur, defenditur, & roboratur. Ex
quo inferes in Theologo qui amittit fidem cir-
ca aliquem articulum, non remanere Theo-
logiam ejusdem rationis cum ea, quæ est in Ca-
tholicis, sed quasi quoddam illius cadaver, a-
missâ enim fide, non potest amplius vivere nec
subsistere Theologia.

Dices: Hæreticus nullo modo hæsitat circa
principia, & conclusiones Theologiæ: Ergò
habet de illis certitudinem, & consequenter
scientiam.

Respondeo Hæreticos habere de articulis fi-
dei, & de conclusionibus Theologiæ, solum cer-
titudinem quandam subjectivam, quæ est quæ-
dam pertinacia, orta vel ex illo quum voluntate,
vel ex proprio iudicio, quò judicant eam vel
talem articulum fidei esse acceptandum, non
verò alios: non autem de illis habere certi-

Tom. I.

tudinem objectivam, procedentem ex motivo
divinæ revelationis, quæ omninò necessaria
est ad fidem, & Theologiam. Unde dicit D.
Thomas 2. 2. quæst. 5. art. 3. *quod Hæreticus circa*
unum articulum, non habet fidem de aliis articulis,
sed opinionem quandam, secundum propriam vo-
luntatem.

Colliges tertio, conclusiones Theologicas, 34
formaliter quæ tales, non esse de fide. Ratio est,
quia omne quod creditur fide divinâ, debet im-
mediatè & formaliter à Deo revelari: At
conclusiones Theologiæ, non sunt formaliter
& immediatè revelatæ, sed virtualiter tantum
& immediatè, cum ejus ratio formalis *sub qua*,
non sit revelatio formalis & immediatè, sed
virtualis tantum & mediata: alioquin (ut su-
pra ostendimus) illa non distingueretur à fide:
Ergò &c. Dixi *formaliter quæ tales sunt*: quia
conclusiones Theologiæ, materialiter confi-
deratæ, possunt esse de fide: multæ enim sunt
propositiones determinatæ ab Ecclesia tanquàm
de fide, quæ possunt fieri conclusiones Theo-
logica, ut constat in hac demonstratione: *Fi-*
lius Dei naturalis est consubstantialis Patri: Sed Chri-
stus est Filius Dei naturalis: Ergo est consubstan-
tialis Patri. Similiter in ista. *Qui est Deus & homo, habet*
divinam & humanam voluntatem: Sed Christus est
Deus & homo; Ergo habet divinam & humanam
voluntatem.

Advertendum tamen est, quòd ille qui negat
aliquam conclusionem Theologicam, quæ ex
principiis revelatis per evidentem consequen-
tiam infertur, qualis est ista, *Christus est visibilis,*
cenferetur esse Hæreticus: quia non cenfere-
tur negare bonitatem illationis, quæ lumine na-
turali evidens est, sed principium fidei, ex quo
illa evidenter deducitur.

Colliges quartò: Theologiam esse unam spe-
cie infimâ scientiam, nec illam dividi in plures 35
habitus partiales specie à versos. Ita communi-
ter docent Thomistæ cum S. Doctore hic art. 3.
contra Recensiores, qui volunt Theologiam
non esse unum simplicem habitum, sed illam
coalescere & componi ex pluribus habitibus
partialibus specie distinctis.

Probatur hoc corollarium ratione D. Tho-
mæ. Unitas potentiæ & habitus consideranda
est, non secundum objectum materialiter, & in
esse entis consideratum, sed secundum quod
subest ejus rationi formali: licet enim homo,
leo, & lapis, specie inter se differant: quia ta-
men conveniunt in una ratione colorati, quæ est
objectum formale visus, unum specie à toma
sensum specificant: Sed omnia objecta, quæ à
Theologia considerantur, communicant in una
ratione formali; licet enim illa agat de Deo, de
Angelis, & hominibus; de vitis, & virtutibus;
de gratia, & de peccatis, aliisque rebus, plus-
quam specie diversis, illas tamen non confide-
rat, nisi secundum quod substant divinæ reve-
lationi: Ergò Theologia est una specie infimâ
scientia, nec in plures habitus specie diversos di-
vidi potest. Pro cuius evidentia.

Notandum est primò cum Caietano hic §. *Ad*
evidentiam. Ad unitatè aut distinctionem scien-
tiarum non sufficere rationem quæ objecti ear-
um, illud in esse rei constituentem; constat e-
nim eandem scientiam secundum speciem, qualis
est Metaphysica, agere de rebus plusquam
specie distinctis in genere rei, ut de substantia,
& accidente. Itè ut dicit D. Thomas hic art. 1. ad

B 2

2. Ean-